

Δούλοι του φθόνου (Βασίλης Καραποστόλης, καθηγήτης Πολιτισμού και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αθηνών)

Categories : [ΚΟΙΝΩΝΙΑ](#)

Date : Ιουλίου 12, 2017

Οι απλουστεύσεις κατά κανόνα βγάζουν σε λανθασμένα συμπεράσματα. Και ήρθε η κρίση να ζητήσει επαναπροσδιορισμό. Ένα εξ αυτών και η αξία της ιεραρχίας. Όχι όπως την ξέραμε. Όχι όπως την εφαρμόζαμε. Καλούμαστε, να γίνουμε δίκαιοι μέσα στη φτώχεια μας, ώστε να την ξεπεράσουμε. Άλλωστε, είναι καλό να παραδεχόμαστε τους καλύτερους. Πρώτα για εμάς...

Είναι φαίνεται συνέπεια του γεγονότος ότι η κρίση χτύπησε κατακέφαλα τη χώρα μας, ότι όλοι πλέον ασχολούνται με το τι υπάρχει μέσα στο κεφάλι τους. Φταίει η νοοτροπία μας, λένε, το κεφάλι μας που δεν αλλάζει. Τι κρύβεται, αλήθεια, εκεί μέσα; Τι φωλιάζει κάτω απ' το συλλογικό μας καύκαλο και γεννάει τόσα παθήματα;

Προσποιούμαστε ότι το αγνοούμε. Στην πραγματικότητα, όλοι γνωρίζουν το μυστικό, όλοι ξέρουν πώς δουλεύει το μυαλό τους: τους αρέσει απλώς να «κάνουν» το δικό τους». Αυτό είναι που δεν θέλουμε να ομολογήσουμε και τάχα απορούμε γιατί η πυξίδα να μας πηγαίνει μια από δω και μια από κει.

Ασφαλώς, δίνει και το παλαντζάρισμα μια ηδονή και μάλιστα από τις μεγαλύτερες. Σου επιτρέπει να αλλάζεις κατεύθυνση χωρίς να δικαιολογείσαι, να μένεις στα μισά του δρόμου χωρίς να μετανιώνεις που ξεκίνησες, να επιδιώκεις ταυτοχρόνως δύο πράγματα αντίθετα μεταξύ τους. Και μόλις φθάσεις στο αδιέξοδο να λες ότι έφταιγαν τα πράγματα που δεν ήταν ένα και ήταν περισσότερα.

Η νιρβάνα...

Βόλευε από πολύ παλιά τον Έλληνα να έχει για οδηγό του ένα κεφάλι που δεν περιείχε τόσο γνώσεις όσο «ιδέες» και πρώτα απ' όλα μια ιδέα για τον εαυτό του. Τον φανταζόταν και τον ήθελε ανεξάρτητο αυτόν τον εαυτό, να κάνει κουμάντο μόνος του, να χαίρεται με τις αυθαιρεσίες του, να καμαρώνει με τις αντιφάσεις του

που τις άφηνε άλυτες.

Το αποτέλεσμα ήταν η ιδέα αυτή για τον εαυτό να συγκρούεται συχνά με την πραγματικότητα και να τραυματίζεται, **όχι όμως τόσο πολύ, ώστε να αλλάζει ποιότητα. Απόδειξη ότι ποτέ οι οικονομικές συμφορές στην Ελλάδα δεν ταπείνωσαν βαθιά το εγώ των πληγέντων.**

Συνέχιζε να ισχύει εκείνο το παλιό προεπαναστατικό: «Ας με λένε Βοϊβοντίνα κι ας πεθαίνω απ' την πείνα». Η πτωχοαλαζονεία, άλλωστε, αυτό δεν είναι; Μια επιμονή του στερημένου ανθρώπου να αποδείξει ότι διαθέτει κάποιους τίτλους που δεν τους γράφουν τα χαρτιά. Πράγμα καθόλου κακό, αν δεν φουσκώνει υπερβολικά το μυαλό. Αλλά αυτό συνήθως γινόταν.

...και ο ρεαλισμός

Για άλλη μια φορά, αυτό το περίφημο μυαλό μας σήμερα ταρακουνιέται. Η κρίση το αμφισβητεί. Είναι χρήσιμο σε τέτοιες περιπτώσεις να μη ξεχνάει κανείς ότι κανένα μειονέκτημα δεν είναι εντελώς μειονέκτημα. Το όλο ζήτημα είναι ακριβώς να βρεθεί ποια πλευρά ενός εθνικού ελαττώματος μπορεί να αξιοποιηθεί, αφού, έτσι κι αλλιώς, το ελάττωμα στο σύνολό του θα μείνει αμετάλλακτο για πολύ ακόμη.

Ο άνθρωπος που θέλει να αυτενεργεί και να «κατεβάζει ιδέες» ερήμην της πραγματικότητας δεν μπορεί να είναι αποτελεσματικός. Αυτό είναι μειονέκτημα. Ταυτόχρονα, όμως, διατηρεί τη διάθεση να μην μείνει παθητικός. Και αυτό είναι μια μορφή πλεονεκτήματος.

Θέλουμε, λοιπόν, να δράσουμε, αλλά όπως μας καπνίσει. Πάντως, το θέλουμε. Εκείνο που λείπει, σ' αυτή την περίπτωση, είναι ότι δεν έχει πειστεί το άτομο πως απέναντί του υπάρχουν κανόνες, στους οποίους θα του ήταν ωφέλιμο να συμμορφωθεί. Και οι πιο βασικοί κανόνες αφορούν την ιεραρχία. Εκεί είναι που χωλαίνει η σκέψη μας. Αυτό είναι που χωνεύεται πιο δύσκολα. Άλυτος κόμπος για την ελληνική νοοτροπία η διαφορά ανάμεσα στους πάνω και στους κάτω.

Η έννοια της ιεραρχίας στη συνείδηση του πολίτη παρουσιάστηκε πάντα σαν συνώνυμο της επιβολής από τα πάνω, σαν κατασκευή που δεν τη στήριζε καμιά οργανική λογική. Το πιο σημαντικό ήταν ότι θεωρήθηκε πως η ιεραρχία βάζει φραγμούς στις φιλοδοξίες των κατωτέρων.

Το να είναι υποχρεωμένος κάποιος να τηρεί ορισμένες διαδικασίες, να αποδέχεται τους ανωτέρους και να προσπαθεί παράλληλα ο ίδιος να ανεβαίνει σκαλί-σκαλί, εάν το ήθελε, έφτασε να σημαίνει τροχοπέδη στην αναρρίχηση, καθυστέρηση εκ του πονηρού, τυραννία των υψηλά ισταμένων. Ο πόθος του κάθε φιλόδοξου ήταν να

βρεθεί μ' ένα άλμα στην κορυφή.

Ιεραρχία χωρίς κύρος

Φάνταζε κουραστική η κλιμακωτή πορεία και επιπλέον έλλειπαν οι εγγυήσεις για ανταμοιβή. Να γιατί η ιεραρχία δεν εμπνέει σεβασμό. Γιατί αποπνέει σαθρότητα. Εκείνοι που κατέχουν θέσεις και αξιώματα δεν θεωρείται πως τα κέρδισαν με την αξία τους. Θεωρείται πως είναι τοποθετημένοι εκεί με τις γνωριμίες τους, με τους ελιγμούς τους, ή με την κομματική τους ταυτότητα. Από τους «ανωτέρους» λείπει το κύρος. Οπότε τέρμα στην ανωτερότητα!

Έτσι, το λαϊκό ένστικτο, ενώ λειτούργησε σωστά ως προς τη διάγνωση του προβλήματος, έπεσε έξω ως προς τη θεραπεία του. Οι υφιστάμενοι είδαν το καυχησιάρικο ύφος των νωθρών προϊσταμένων τους και νόμισαν ότι έπρεπε να καταργηθεί η σχέση προϊσταμένου-υφισταμένου.

Είδαν την εξουσία των ανίκανων και πίστεψαν ότι η ικανότητα στο εξής θα κρινόταν έξω από τύπους, έξω από καταστατικά, έξω από κάθε επιτροπή. Κηρύχθηκε η ισότητα μεταξύ ανυπάκουων. Σ' όλη τη διάρκεια της μεταπολίτευσης αυτό εδραιωνόταν μέρα με τη μέρα, χρόνο με το χρόνο.

Μέσα στη Δημόσια Διοίκηση, μέσα στα σχολεία, μέσα στις επιχειρήσεις, ακόμη και μέσα στα κόμματα, καθιερώθηκε μια αντίληψη, σύμφωνα με την οποία, όποιος κατέχει πόστο είναι πρόσωπο φυτεμένο παρά φύσιν στην κοινωνική μας γη. Αυτό το πρόσωπο θα έπρεπε, λοιπόν, να ξεριζωθεί για να μπει κάποιος άλλος στη θέση του. Αλλά **ποιος;** Κανείς δεν ήταν σίγουρο ότι θα επικρατούσε επαξίως και νομίμως.

Όσοι ήρθε η κρίση και μας το ζητάει αυτό επιτακτικά. Πρέπει να ξεπληρώσετε, λέει, οπωσδήποτε το χρέος σας. Βρείτε τρόπο να δουλέψετε αλλιώς... Είναι σαν να μας λένε ότι **πρέπει να βρούμε τρόπο, ώστε να παραδεχθούμε τους καλύτερους. Να σεβαστούμε εκείνους που θα ξεχωρίσουν με τον κόπο τους. Να γίνουμε δίκαιοι μέσα στη φτώχεια μας, ώστε να την ξεπεράσουμε. Ενάρετοι δεν είμαστε. Τουλάχιστον από συμφέρον όμως, ας φερθούμε σαν να μην ήμασταν δούλοι του φθόνου.**

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<https://alopsis.gr>

(Πηγή: stavroslygeros.gr)